

Категоризация на неприятеля *Naupactus leucoloma* за територията на Европейския съюз

Експертната група към панела по здраве на растенията на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е извършила категоризация на неприятеля *Naupactus leucoloma* за територията на Европейския съюз (ЕС), публикувана на 22 април 2020 г.

Naupactus leucoloma Boheman е включен в приложение II част А, към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията¹, като вредител, за който не е известно да се среща на територията на Съюза.

Naupactus leucoloma Boheman е добре идентифициран вид от разред *Coleoptera* (твърдокрили), семейство *Curculionidae* (хоботници), за когото съществуват надеждни

методи за откриване, морфологични ключове и молекулярни методи за идентифицирането му.

Неприятелят има следните синоними: *Graphognathus leucoloma* Boheman и *Pantomorus leucoloma* Boheman.

Naupactus leucoloma развива едно поколение годишно, но при неблагоприятни условия (сухо лято и влажна зима, като района на Западна Австралия), жезненият цикъл на неприятеля може да завърши за две години. Зимува като ларва, понякога като яйце в почвата. Какавидният стадий продължава от 2 до 3 седмици. Възрастните се появяват от късна пролет до края на лятото и се хранят със зелените части на растенията гостоприемници. Мъжките бръмбари се срещат рядко и се съобщават само от Южна Америка. Женските се възпроизвеждат чрез партеногенеза (размножаване при което жизнеспособен индивид се развива от неоплодено яйце). От 5 до 25 дни след появата си, женските яйцеснасят на групи по 10-60 яйца в почва, на дълбочина от 2 до 5 мм под растенията гостоприемници, върху стъблата или по долните листа на растенията гостоприемници. В зависимост от метеорологичните условия и растението гостоприемник с което се храни, една женска може да снесе до – 1 031 яйца за 167 дни ако се храни с фъстъци (*Arachis hypogaea*), 716 яйца за 157 дни ако се храни със соя (*Glycine max*) или 359 яйца за 61 дни ако се храни с люцерна (*Medicago sativa*). Ембрионалният период продължава около 2-4 седмици и зависи от влагата на почвата.

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 г. за установяване на еднакви условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на защитните мерки срещу вредители по растенията и за отмяна на Регламент на Комисията (ЕО) № 690/2008 и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията. OJ L 319, 10.12.2019 г., стр. 1-279, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32019R2072>

Яйцата снесени късно есента или в началото на зимата, могат да презимуват и да се излюпат през следващата пролет. След излюпване, ларвите се заравят на 30 см в почвата и се хранят с младите корени на растенията гостоприемници, с грудки/лубени и подземни стъбла, както и мъртъв растителен материал. Развиват от 7 до 11 ларвни възрасти и завършват развитието си в почвата. Зимуват в землиста камера.

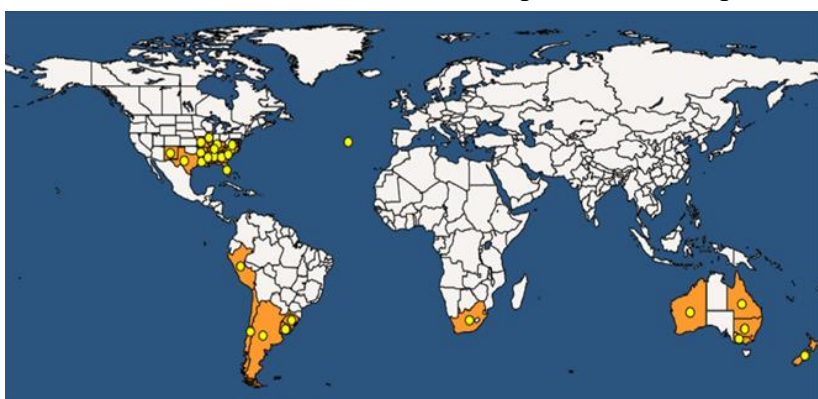
Вреда нанасят възрастни и ларви. Повредите от възрастните се наблюдават по периферията на листата, където се наблюдават характерни нагривания. Вредната дейност на ларвите, които се хранят с корените и грудките/лубените на растенията гостоприемници, се изразява в нагривания под формата на повърхностни набраздявания с груби ръбове. При силно нападение от ларвите, растенията гостоприемници пожълтяват, изсъхват и умират.

Разпространение

Неприятелят *Naupactus leucoloma* е с произход от Южна Америка (районите източно от Андите - Аржентина, Южна Бразилия и Уругвай). В последствие се е разпространил на запад от Андите (Чили и Перу), в южните райони на САЩ, Австралия, Нова Зеландия и Южна Африка.

Има данни вредителят *Naupactus leucoloma* да присъства на островите Флорес и Терсейра в Азорските острови (Португалия) (Borges et al., 2010; EPPO GD, 2020)², но е със силно ограничено разпространение.

В световната база данни на Европейската и средиземноморска организация за

растителна защита (EPPO) към 20 февруари 2020 г. се съобщава, че **Naupactus leucoloma не присъства на територията на ЕС с изключение на Азорските острови (Португалия).**

Тъй като *Naupactus leucoloma*, присъства на Азорските острови (Португалия), то той може да бъде прехвърлен от приложение II част А (вредители, за които не е

² Borges PAV, Costa A, Cunha R, Gabriel R, Goncalves V, Frias Martins A, Melo I, Parente M, Raposeiro P, Rodrigues P, Serrão Santos R, Silva L, Vieira P and Vieira V, 2010. Listagem dos organismos terrestres e marinhos dos Acores (A list of the terrestrial and marine biota from the Azores). Available online: http://www.azoresbioporta.lanagra.uac.pt/files/publicacoes_Listagem_ml.pdf
EPPO, 2020. EPPO Global Database (GD). Available online: <https://gd.eppo.int>

известно да се срещат на територията на Съюза) към приложение II част Б (вредители, за които е известно, че се срещат на територията на Съюза).

Растения гостоприемници

Naupactus leucoloma е типичен полифаг, чиито възрастни и ларви се хранят с около 385 вида растения. Като растения гостоприемници на неприятеля са докладвани редица култури, някои от които са – люцерна (*Medicago sativa*), детелина (*Trifolium spp.*), фасул (*Phaseolus vulgaris*), зеле (*Brassica*), морков (*Daucus carota subsp. Sativus*), лук (*Allium cepa*), меки плодове, ягода (*Fragaria*), грах (*Pisum sativum*), картоф (*Solanum tuberosum*), царевица (*Zea mays*) и други.

Пътища за навлизане в ЕС

Naupactus leucoloma би могъл да навлезе в ЕС чрез търговския обмен и движение на растения, растителни продукти и стоки от растенията гостоприемници, произхождащи от страни с наличие на вредителя.

Потенциалните пътища за навлизане в ЕС са чрез:

- **възрастни** (върху зеленина/листа) - с внос на растения за засаждане със зеленина/листа, растения в хранителна среда, рязан цвят, растения с листна маса и храна за животни;
- **яйца, ларви и какавиди** (по корени, по стъбла, по долните листа и в хранителна среда) - с внос на растения за засаждане със зеленина/листа, растения за засаждане без зеленина/в покой (с изключение на семена), хранителна среда прикрепена към растения;
- **яйца и ларви** (в почва) и **ларви в клубени** от *Solanum tuberosum* L. – с внос на заразени картофи;
- **яйца, ларви и какавиди** (в почва/хранителна среда) – с внос на почва/хранителна среда и почва/хранителна среда прикрепена върху машини и превозни средства.

Установяване и разпространение в ЕС

Много от докладваните растения гостоприемници на *Naupactus leucoloma* - люцерна, фасул, зеле, моркови, лук, меки плодове, ягоди, грах и картофи, са широко разпространени в целия ЕС.

Климатичните зони с умерен климат - Cfa, Cfb и Cfc³ в районите където се съобщава, че неприятелят присъства - Южна Америка, Южна Африка, Австралия, Нова Зеландия и САЩ се срещат в голяма част от държавите - членки на ЕС.

³ https://bg.wikipedia.org/wiki/Климатична_класификация_на_Кьопен

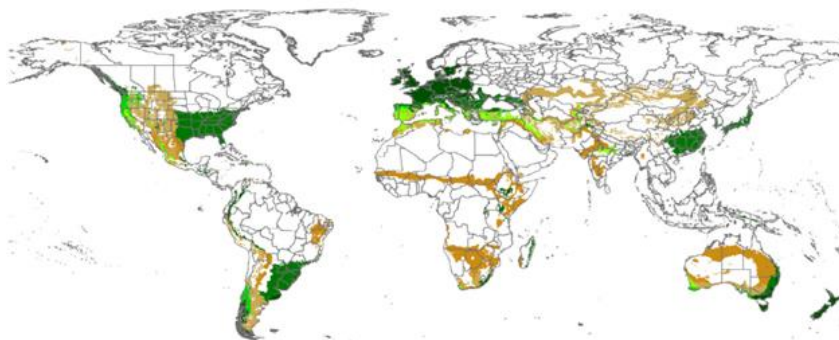
Умерен климат (C)

- Влажен субтропичен климат (Cfa, Cwa),

- Океански климат (Cfb, Cwb, Cfc),

- Средиземноморски климат (Csa, Csb)

Предвид климатичните сходства между районите, където се среща *Naupactus*

Key	Climate category	Descriptions
	BSh	Dry, Hot semi-arid steppe, sub-tropical steppe, low-altitude dry
	BSk	Dry, Cold semi-arid steppe, Mid-altitude steppe, dry
	Cfa	Temperate, uniform precipitation through year; Humid sub-tropical, Mild, no dry season, hot summer
	Cfb	Temperate, uniform precipitation through year, Temperate oceanic; Mild, no dry season, warm summer
	Cfc	Temperate, uniform precipitation through year, Sub-polar oceanic; Mild, no dry season, cool summer
	Csa	Temperate, Dry hot summer; Mediterranean; Mild with dry, hot summer
	Csb	Temperate, Dry, warm summer; Mediterranean; Mild with dry, warm summer

leucoloma и големите райони на ЕС с умерен климат, широкото разпространение на растенията гостоприемници, както и факта, че неприятелят вече присъства на Азорските острови (Португалия) се предполага, че ако *Naupactus leucoloma*

навлезе в ЕС, има реална опасност да се установи и разпространи на територията му.

След евентуалното му установяване, разпространението на *Naupactus leucoloma* може да се осъществи не само чрез търговски обмен и движение на голям брой растения за засаждане (основно), растения, растителни продукти, почва/хранителна среда, но и естествено чрез придвижване на възрастните (възрастните не могат да летят, затова този начин на разпространение би бил по-бавен) на къси разстояния.

Икономическо въздействие

След евентуалното въвеждане на *Naupactus leucoloma* на територията на ЕС би могло да се очаква пряко икономическо въздействие, чрез качествени и количествени ефекти върху селскостопанското производство.

Наличието на *Naupactus leucoloma* върху растенията за засаждане може да окаже и икономическо въздействие по отношение на тяхното предназначение.

Мерки и методи за контрол

Като карантинен вредител, включен в приложение II част А, към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, въвеждането на *Naupactus leucoloma* в ЕС е забранено.

Пътят за навлизане на неприятеля чрез яйца, ларви и какавиди в почва/хранителна среда се регулира чрез мерките, посочени в Приложение VI (т.19 и т.20) към Регламент за изпълнение 2019/2072 на Комисията, където вносът на почва/хранителна среда от трети държави с изключение на Швейцария се забранява.

Пътят за навлизане на неприятеля чрез яйца, ларви и какавиди в растения за засаждане се регулира чрез Приложение VII към Регламент за изпълнение 2019/2072 на Комисията.

Пътят за навлизане на неприятеля чрез яйца и ларви (в почвата) и ларви в клубени от *Solanum tuberosum* L. се регулира чрез мерките, посочени в Приложение VII (т.14) към Регламент за изпълнение 2019/2072 на Комисията.

Пътят за навлизане на *Naupactus leucoloma* чрез яйца, ларви и какавиди в почва полепнала по машини и превозни средства, които са били използвани за селскостопански цели или за целите на горското стопанство се регулира чрез мерките, посочени в Приложение VII (т.2) към Регламент за изпълнение 2019/2072 на Комисията.

Пътят за навлизане на неприятеля чрез възрастни върху растения за засаждане със зеленина/листа и храна за животни не е специално регулиран.

Всички допълнителни и поддържащи мерки за контрол и за намаляване риска от въвеждане, установяване и разпространение на *Naupactus leucoloma* на територията на ЕС са посочени в Ръководството за количествена оценка на риска от вредители по растенията, разработено от работна група към панела по здраве на растенията на ЕОБХ, 2018⁴.

Заклучение

Неприятелят *Naupactus leucoloma* отговаря на всички критериите, оценени от ЕОБХ, за да бъде разглеждан като потенциален карантинен вредител за ЕС.

Тъй като *Naupactus leucoloma* вече присъства в ЕС и растенията за засаждане биха могли да бъдат основно средство за разпространение на територията му, то съгласно критериите, оценявани от ЕОБХ, този вредител може да бъдат считани за потенциален контролиран некарантинен вредител на Съюза.

Източници:

EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et all., 2020. Scientific Opinion on the Pest categorisation of *Naupactus leucoloma*. EFSA Journal 2020; 18(4):6104; <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.2903/j.efsa.2020.6104>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <http://corhv.government.bg/>

Изготвил:

Татяна Величкова, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

08.05.2020 г.

Guidance on quantitative pest risk assessment,

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2018.5350>

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

Ф-НК-7.6-5/0

